Femida.ua

№4/2020

«АНТИКОЛОМОЙСЬКИЙ ЗАКОН» – ПОЗИТИВ І РИЗИКИ

ОБМЕЖЕННЯ ВИЇЗДУ БОРЖНИКА ЗА КОРДОН: ЩО ГОВОРЯТЬ СУДИ

ОЛЕКСАНДР ТЕЛЕШЕЦЬКИЙ:

„ ПОВЕРНЕННЯ ДО ЗВИЧНОГО УСІМ РЕЖИМУ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ БУДЕ СУПРОВОДЖУВАТИСЬ ПІДВИЩЕНИМ ПОПИТОМ НА ЮРИДИЧНІ ПОСЛУГИ У РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ І СФЕРАХ ПРАВА ”

Адвокатська практика
Супровід бізнесу

Semenova & partners

law firm

Kharkiv
Riga

semenova-partners.com.ua

+380 50 9035294

СЛОВО РЕДАКТОРА

Коронавірус, COVID-19, пандемія, карантин – слова, які надовго залишаться в активному вжитку. Нам довелось вчитись жити в незвичних умовах: не лише із закритими кордонами, без кафе, салонів краси та кінотеатрів, а й без чітких планів на майбутнє.

Ми по-іншому подивилися на прості і звичні речі, серйозно задумалися про здоров'я, стали більше цінувати те, що маємо, та з нового ракурсу поглянули на державу, яку будуємо.

Юриспруденція стала чи не першою сферою, якій довелось підлаштовуватись під нові правила, а також допомагати підлаштовуватись іншим, особливо бізнесу. Незважаючи на всі перепони, нам вдалось втриматись на плаву, визначити оновлені цілі й пріоритети.

У розпал пандемії популярною була думка, що світ після коронавірусу стане іншим. Рухаємося разом у цей новий світ – із відкритим серцем, але тверезим розумом, пам'ятаючи про норми як моральні, так і юридичні.

З повагою,
головний редактор
Надія Вороницька-Гайдак

ЗМІСТ

ІНТЕРВ'Ю

ОЛЕКСАНДР ТЕЛЕШЕЦЬКИЙ: «ПОВЕРНЕННЯ ДО ЗВИЧНОГО УСІМ РЕЖИМУ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ БУДЕ СУПРОВОДЖУВАТИСЬ ПІДВИЩЕНИМ ПОПИТОМ НА ЮРИДИЧНІ ПОСЛУГИ У РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ І СФЕРАХ ПРАВА»

БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

«АНТИКОЛОМОЙСЬКИЙ ЗАКОН» – ПОЗИТИВ І РИЗИКИ

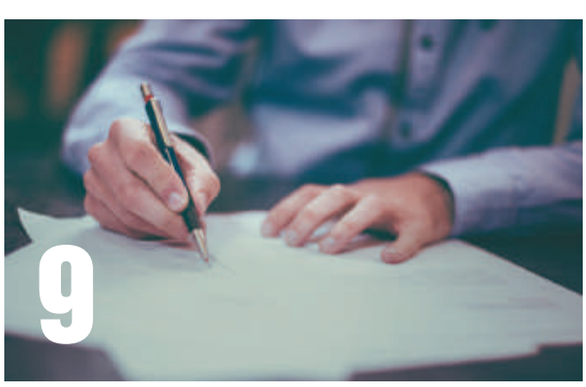

СУДОВА ПРАКТИКА

ПОВОРОТНІ ТОЧКИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У КРЕДИТНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

16

ПІДПРИЄМНИЦТВО

КУПУЙ БЕЗПЕЧНО: ОСНОВНІ МОМЕНТИ ПЕРЕВІРКИ БІЗНЕСУ ПЕРЕД ЙОГО ПРИДБАННЯМ

28

ПОДІЇ

ФОТОРЕПОРТАЖ

24

ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ

ОБМЕЖЕННЯ ВИЇЗДУ БОРЖНИКА ЗА КОРДОН: ЩО ГОВОРЯТЬ СУДИ

Засновник та видавець:
ТОВ БСВ Профменеджмент
Автор ідеї:
Надія Вороницька-Гайдак
Головний редактор:
Надія Вороницька-Гайдак
Літературний редактор: Юлія Шешуряк
Дизайн та верстка: Інна Вінченко
Наклад: 1000 примірників.
Періодичність виходу 6 разів на рік.
Сфера розповсюдження:
загальнодержавна, зарубіжна.

Адреса редакції: 02072, м. Київ,
вул. Бориса Гмирі ½, оф. 141
З питань співпраці, розміщення реклами
та розповсюдження звертайтесь:
тел. (044) 568-00-77
e-mail: office@femida.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації:
КВ № 18044-6894 Р
Видається з 2010 року.

Передрук матеріалів можливий лише
за наявності письмової згоди редакції.
Думка редакції може не збігатись
з думками авторів.

Відповідальність за зміст реклами
несуть рекламодавці.

«АНТИКОЛОМОЙСЬКИЙ ЗАКОН» – ПОЗИТИВ І РИЗИКИ

Олена Воронцова
Адвокат, партнер АО «ЕЙДІКОМ»

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізмів регулювання банківської діяльності» (далі – Закон), був прийнятий Верховною Радою 13 травня та набрав чинності 23 травня 2020 року. Даний Закон отримав назву «антиколомойський» ще на стадії розгляду відповідного законопроекту № 2571-д, адже стосується «ПриватБанку» та одного з його екс-власників Ігоря Коломойського.

Політична складова присутня і у поспішному прийнятті Закону, декларована мета – не допустити дефолт, отримати фінансову допомогу від Міжнародного валютного фонду та, відповідно, зменшити удар для економіки під час пандемії COVID-19.

Втім, з точки зору положень верховенства права та невідворотності наслідків дії закону в просторі та часі, є сумніви в тому, що Закон не буде змінюватись в майбутньому, і ось чому.

Яка нагальність та проблематика прийняття відповідних змін у ряд законодавчих актів, що покликані

регулювати банківську діяльність? За старого законодавства існувала можливість повернення націоналізованих державою банків їхнім колишнім власникам у випадках, зокрема, визнання незаконним рішення про виведення банку з ринку або інших зловживань з боку посадових осіб.

Поточні ж зміни в законодавство, що регулює банківську діяльність, дозволять:

- неповернення націоналізованих державою банків їхнім колишнім власникам;
- колишні власники неплатоспроможних банків зможуть отримати відшкодування завданих збитків виключно у грошовій формі, якщо суд визнає рішення Національного банку України незаконним;
- визнання банку неплатоспроможним – остаточне, тобто незаконне рішення про виведення банку з ринку не зможе бути підставою для його скасування;
- суди не зможуть ставити під сумнів експертизу профільних регуляторів: НБУ, Мінфіну або Нацкомісії з цінних паперів і фондового ринку, відшкодування ж буде розраховуватись міжнародною аудиторською фірмою у розмірі реальних збитків;
- рішення суду про компенсацію колишнім власникам банків не звільнятиме їх від відповідальності за зловживання та незаконні виведення коштів.

ВПЛИВ НА ВКЛАДНИКІВ БАНКІВ ТА МОЖЛИВІ РИЗИКИ

По-перше, Закон гарантує незворотність виведення банків з ринку. У разі, якщо суд визнає незаконним рішення НБУ про виведення банку з ринку, процедура неплатоспроможності або ліквідації банку не припиняється. Це дозволить мінімізувати ризики незавершених процесів в ліквідаційних процедурах фінансових установ. До речі, здатність судів реанімувати банки (фактично, повертати вже ліквідовані банки на ринок) обмежена в багатьох країнах, зокрема в Євросоюзі. А тому продаж активів і розрахунки з вкладниками й кредиторами банку триватимуть до кінця.

По-друге, Закон змінює процедуру оскарження рішень НБУ та інших державних органів в процесі виведення банків з ринку. Суди не зможуть ставити під сумнів розрахунки, оцінки і висновки, зроблені в рамках повноважень регуляторів, і їх технічні судження. Ці зміни доволі спірні з точки зору об'єктивної можливості захисту сторін та обмеження права на змагальність у доведенні свого права на збирання та подання доказів у справі.

По-третє, Законом чітко визначено передумови та процедура отримання колишніми власниками банків грошової компенсації у випадках, якщо суд визнає рішення НБУ незаконним. І тільки грошової, фактично обмеживши особу у виборі способів захисту порушеного права. Для об'єктивності ж процедури розрахунку компенсації головна роль у її визначенні буде покладена на міжнародно визнану аудиторську фірму. Інвесторам доведеться сподіватися на відсут-

ЗА СТАРОГО ЗАКОНОДАВСТВА ІСНУВАЛА МОЖЛИВІСТЬ ПОВЕРНЕННЯ НАЦІОНАЛІЗОВАНИХ ДЕРЖАВОЮ БАНКІВ ЇХНІМ КОЛИШНІМ ВЛАСНИКАМ У ВИПАДКАХ, ЗОКРЕМА, ВИЗНАННЯ НЕЗАКОННИМ РІШЕННЯ ПРО ВИВЕДЕННЯ БАНКУ З РИНКУ АБО ІНШИХ ЗЛОВЖИВАНЬ З БОКУ ПОСАДОВИХ ОСІБ.

ність зловживань в цьому процесі, оскільки він буде остаточним, і сторони під час судових спорів не зможуть довести фінансові питання іншим чином.

По-четверте, у держави буде більше способів здійснювати націоналізацію банків при необхідності, включаючи інструменти зі створення перехідного банку або передачу частини портфеля зобов'язань і активів приймаючому банку. Процес стане набагато ефективнішим, такий банк зможе почати свою роботу практично миттєво. Окрім цього, Закон удосконалить процедуру прийняття рішень НБУ, дозволить виявляти проблемність банків на більш ранніх стадіях, а значить, зберігати їх активи і виводити банки з ринку з найменшими втратами. Але є питання щодо вірогідних зловживань з боку посадових осіб, адже на інвесторів і власників банків можливий тиск на ранніх стадіях цих процесів.

Таким чином, Закон містить низку норм, які не відповідають конституційним гарантіям судового захисту порушених прав, зокрема захисту основоположного права власності, та має зворотну дію в часі.

КОНСТИТУЦІЙНІСТЬ – ПІД СУМНІВОМ

Конституція України (частини 4 та 5 статті 41) проголошує: «Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним»; «Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану».

У статті 58 Конституції закріплено один з найважливіших загальновизнаних принципів сучасного права – закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі. Це означає, що вони поширюють свою дію тільки на ті відносини, які виникли після набуття законами чи іншими нормативно-правовими актами чинності.

Попри це, пунктом 5 розділу II «Прикінцевих положень» Закону передбачається, що судові провадження, розпочаті до набрання чинності цим Законом, у яких на день набрання чинності цим Законом не ухвалено остаточне рішення, вирішуються, розглядаються або переглядаються з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

Тобто, положення Закону викладені у спосіб, що не враховує принципу правової визначеності (стаття 8 Конституції).

Окрім спірності зворотної дії Закону в часі, додатковому юридичному трактуванню підпаде введене законодавцем поняття «остаточне рішення», яке не визначено чинним процесуальним законодавством.

Таке поняття передбачено статтею 1511 Конституції України та статтею 35 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, однак у кожному конкретному випадку і у кожному процесуальному кодексі таким «остаточним рішенням» можуть бути визнані різні форми судових рішень. А передбачене формулювання «з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом» не дозволяє визначити, які конкретно особливості маються на увазі, та відповідно – яка судова інстанція має їх враховувати, яким чином і на якій стадії судового процесу.

А тому, з усією повагою до позитивної мети запланованих нововведень, можна стверджувати не тільки про недосконаліть застосованих законодавцем правових механізмів регулювання банківської діяльності, а і про фактичну зміну конституційних норм з точки зору можливого їх застосування в даній сфері.

Фактично ми розуміємо, що цей Закон буде застосований до розпочатих до прийняття Закону, але не завершених процесів виведення банків з ринку фінансових послуг, і створить острах того, що закріплений Конституцією України принцип незворотності дії законів не є гарантією стабільності суспільних відносин, породжуючи у громадян невпевненість у тому, що їхнє існуюче становище не буде погіршене прийняттям більш пізнього закону чи його наступної правової редакції.

ЗАКОН МІСТИТЬ НИЗКУ НОРМ, ЯКІ НЕ ВІДПОВІДАЮТЬ КОНСТИТУЦІЙНИМ ГАРАНТІЯМ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ПРАВ, ЗОКРЕМА ЗАХИСТУ ОСНОВОПОЛОЖНОГО ПРАВА ВЛАСНОСТІ, ТА МАЄ ЗВОРОТНУ ДІЮ В ЧАСІ.

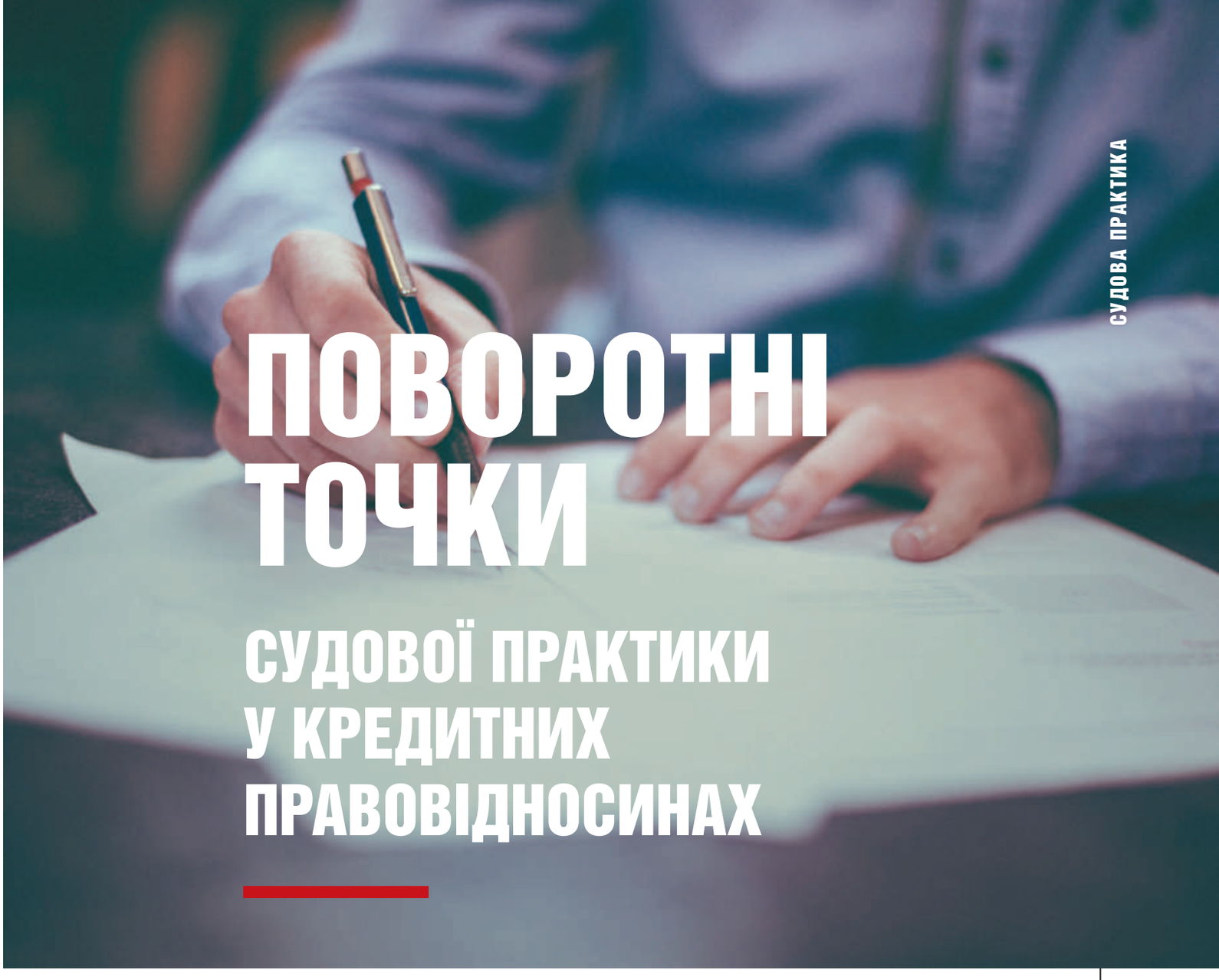

ПОВОРОТНІ ТОЧКИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У КРЕДИТНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Іван Цебак
Адвокат

Початок діяльності в Україні «нового» Верховного Суду із 15 грудня 2017 року супроводжувався змінами до профільного процесуального законодавства. Де-факто з цього моменту розпочав своє активне життя інститут «прецеденту», хоча й український закон не містить такого поняття для відправлення судочинства.

Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, говорить стаття 125 Конституції України. Серед основних засад судочинства – обов'язковість судового рішення. Законом можуть бути визначені також інші засади судочинства (стаття 129 Конституції України).

Відповідно до ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права. Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права.

Ці норми отримали своє продовження та розвиток у процесуальному законодавстві. Відповідно до ст. 263 Цивільного процесуального кодексу України, при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висно-

ВЕРХОВНИЙ СУД Є НАЙВИЩИМ СУДОМ У СИСТЕМІ СУДОУСТРОЮ УКРАЇНИ, ГОВОРИТЬ СТАТТЯ 125 КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ. СЕРЕД ОСНОВНИХ ЗАСАД СУДОЧИНСТВА – ОБОВ'ЯЗКОВІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ. ЗАКОНОМ МОЖУТЬ БУТИ ВИЗНАЧЕНІ ТАКОЖ ІНШІ ЗАСАДИ СУДОЧИНСТВА (СТАТТЯ 129 КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ).

вки щодо застосування відповідних норм права, викладені в постановах Верховного Суду.

Відповідно до ст. 236 Господарського процесуального кодексу України, при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування норм права, викладені в постановах Верховного Суду.

Відтак, з метою якнайкращого представництва та захисту прав та інтересів сторони судової справи (чи то позивача, чи відповідача), необхідно систематично відслідковувати актуальну судову практику Верховного Суду.

Зрозуміло, що за 2,5 роки назбиралось чимало цікавих та знакових постанов Верховного Суду навіть у такій вузькій спеціалізації, як кредитні правовідносини. У цій статті спробуємо проаналізувати деякі з них.

I. ПОСТАНОВА ВП ВС ВІД 04 ЛИПНЯ 2018 РОКУ ПО СПРАВІ №310/11534/13-Ц.

Апеляційний суд, залишаючи рішення суду першої інстанції без змін, вказав на те, що рішення Бердянського міськрайонного суду Запорізької області від 27 вересня 2010 року виконане, проте сума, що була перерахована від реалізації предмета іпотеки, не покриває заборгованості за кредитним договором, тому наявність судового рішення про задоволення вимог кредитора про дострокове стягнення боргу за кредитним договором шляхом звернення стягнення на предмет іпотеки, яке не задовольнило в повному обсязі грошові вимоги кредитора, не припиняє правовідносин сторін кредитного договору, а отже, позивач має право на отримання процентів за користування грошовими коштами до моменту повернення заборгованості та пені.

Таким чином, апеляційний суд, посилаючись на частину першу статті 1048 ЦК України, дійшов висновку, що проценти за кредитом мають сплачуватися до моменту фактичного повернення позичальником грошових коштів, а за наявності судового рішення про стягнення боргу - до його фактичного виконання. При цьому суд апеляційної інстанції посилався на правовий висновок, викладений Верховним Судом України у постанові від 23 вересня 2015 року у справі № 6-1206цс15.

Керуючись однією з аксіом цивільного судочинства «Placuit in omnibus rebus praecipuum esse iustitiae aequitatisque quam stricti iuris rationem», що означає «У всіх юридичних справах правосуддя й справедливість мають перевагу перед строгим розумінням права», Велика Палата Верховного Суду вважає за необхідне відступити від правового висновку, викладеного у постанові Верховного Суду України від 23 вересня 2015 року у справі № 6-1206цс15, з огляду на таке.

Згідно з вимогами кредитного договору за наявності прострочення виконання основного зобов'язання в обумовлений сторонами строк ПАТ «Сведбанк», правонаступником якого є позивач, використав право вимагати дострокового повернення усієї суми кредиту, що залишилася несплаченою, а також сплати процентів, належних йому відповідно до статті 1048 ЦК України, та пені за порушення умов договору, шляхом стягнення цих коштів у судовому порядку за рахунок переданого в іпотеку майна.

Такими діями кредитор на власний розсуд змінив умови основного зобов'язання щодо строку дії договору, періодичності платежів, порядку сплати процентів за користування кредитом, із чим погодився й суд, який задовольнив позовні вимоги ПАТ «Сведбанк».

У такому випадку має застосовуватися вимога про сплату процентів від суми позики, передбачена частиною першою статті 1048 ЦК України, до дня, встановленого кредитором у вимозі про дострокове повернення кредиту шляхом звернення стягнення на предмет іпотеки.

Статтею 1050 ЦК України передбачено, що якщо позичальник своєчасно не повернув суму позики, він зобов'язаний сплатити грошову суму відповідно до статті 625цього Кодексу.

За змістом частини другої статті 625 ЦК України боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням установленого індексу

інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом.

Велика Палата Верховного Суду вважає, що наявність судового рішення про дострокове задоволення вимог кредитора щодо всієї суми заборгованості, яке боржник виконав не в повному обсязі, не є підставою для нарахування процентів та пені за кредитним договором, який у цій частині змінений кредитором, що засвідчено в судовому рішенні, а отже, строк дії договору змінився з тридцятого дня з дати, зазначеної на квитанції, яка надається банку відділенням зв'язку при відправленні позичальнику листа з вимогою про дострокове повернення кредиту, сплату процентів за користування ним з повідомленням про вручення, і вважається таким, що має бути виконаним у повному обсязі.

У такому разі положення абзацу 2 частини першої статті 1048 ЦК України, за яким проценти виплачуються щомісяця до дня повернення позики, не підлягають застосуванню, оскільки між сторонами немає домовленості про порядок повернення позики поза межами строку дії договору.

Здійснення особою права на захист не може ставитися в залежність від застосування нею інших способів правового захисту. Забезпечувальне зобов'язання має додатковий (акцесорний) характер, а не альтернативний основному. Велика Палата Верховного Суду вважає, що в разі задоволення не в повному обсязі вимог кредитора за рахунок забезпечувального обтяження основне зобов'язання сторін не припиняється, однак змінюється щодо предмета та строків виконання, встановлених кредитором, при зверненні до суду, що надає кредитору право вимоги до боржника, у тому числі й шляхом стягнення решти заборгованості за основним зобов'язанням (тілом кредиту) в повному обсязі та процентів і неустойки згідно з договором, нарахованих на час звернення до суду з вимогою про дострокове виконання кредитного договору, на погашення яких виявилася недостатньою сума коштів, отримана від реалізації заставленого майна під час виконання судового рішення.

З огляду на зазначене можна зробити такі висновки. Звернення з позовом про дострокове стягнення кредиту незалежно від способу такого стягнення змінює порядок, умови і строк дії кредитного договору. На час звернення з таким позовом вважається, що настав строк виконання договору в повному обсязі. Рішення суду про стягнення заборгованості чи звернення стягнення на заставлене майно засвідчує такі зміни.

Право кредитора нараховувати передбачені договором проценти за кредитом припиняється у разі пред'явлення до позичальника вимог згідно з частиною другою статті 1050 ЦК України. Якщо за рішенням про звернення стягнення на предмет застави заборгованість за кредитним договором указана в такому рішенні у повному обсязі, кредитор має право на отримання гарантій належного виконання зобов'язання відповідно до частини другої статті 625 ЦК України, а не у вигляді стягнення процентів.

Разом з тим, місцевий суд і суд апеляційної інстанції достовірно не з'ясували розміру заборгованості за кредитним договором та не перевірили періоду, за який вона нарахована, а також не встановили періоду нарахованих процентів за користування кредитними коштами.

Велика Палата Верховного Суду у цій справі скасувала рішення суду та апеляційного суду про стягнення боргу та відправила справу на новий розгляд.

ПРАВО КРЕДИТОРА НАРАХОВУВАТИ ПЕРЕДБАЧЕНІ ДОГОВОРОМ ПРОЦЕНТИ ЗА КРЕДИТОМ ПРИПИНЯЄТЬСЯ У РАЗІ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДО ПОЗИЧАЛЬНИКА ВИМОГ ЗГІДНО З ЧАСТИНОЮ ДРУГОЮ СТАТТІ 1050 ЦК УКРАЇНИ.

II. ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ КАСАЦІЙНОГО ЦИВІЛЬНОГО СУДУ ВІД 10 ЖОВТНЯ 2019 РОКУ ПО СПРАВІ №320/8618/15Ц.

На виконання умов договору банком було запропоновано ОСОБА_1 щомісяця погашати зобов`язання через: будь-яке відділення УДППЗ «Укрпошта», картку, а також інтернет-банк Дельта.

02 березня 2015 року через УДППЗ «Укрпошта» ОСОБА_1 здійснила платіж на суму 267 грн. УДППЗ «Укрпошта» виконало взяті на себе зобов`язання із приводу надання послуг щодо перерахунку

коштів на розрахунковий рахунок ПАТ «Дельта Банк» у повному обсязі, однак останній не виконав платіжні доручення та не зарахував на свої рахунки кошти позивача.

Європейський суд з прав людини зауважує, що національні суди мають вибирати способи такого тлумачення, які зазвичай можуть включати акти законодавства, відповідну практику, наукові дослідження тощо (VOLOVIK v. UKRAINE, № 15123/03, § 45, ЄСПЛ, 06 грудня 2007 року).

Законодавчі обмеження матеріально-правових способів захисту цивільного права чи інтересу підлягають застосуванню з дотриманням положень статей 55, 124 Конституції України та статті 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, відповідно до яких кожна особа має право на ефективний засіб правового захисту, не заборонений законом.

Оскільки положення Конституції України та Конвенції мають вищу юридичну силу (статті 8, 9 Конституції України), а обмеження матеріального права суперечать цим положенням, порушення цивільного права чи цивільного інтересу підлягають судовому захисту і у спосіб, відповідно до викладеної у позові вимоги, який не суперечить закону.

Тлумачення статей 14, 16 ЦК України дозволяє зробити висновок, що не є ефективним способом захисту визнання неправомірними дії в частині не зарахування чергових платежів, зобов`язання зарахувати перераховані щомісячні платежі, скасування та списання безнадійної заборгованості, зобов`язання скасувати суму пені, заборона здійснювати подальше нарахування пені та/або штрафів на основну суму заборгованості із зобов`язань за кредитним договором, зобов`язання вчинити дії із скасування нарахування відсотків за користування кредитом та штрафних санкцій, зобов`язання скасувати незаконно нараховані штрафні санкції за несвоєчасну здійснену оплату, оскільки не передбачають відповідного обов`язку іншого суб`єкта цивільного правовідношення та не забезпечують відновлення прав особи, що заявляє такі вимоги.

Об`єднана палата вважає, що позовна вимога про зобов`язання скасувати незаконно нараховані штрафні санкції за період з березня 2015 року по теперішній час у сумі 2500 грн на тіло кредиту по кредитному договору № 004-074421-200913 від 20 вересня 2013 року, є неефективним способом захисту, оскільки не відновлює порушене право і жодним чином не нівелює негативні наслідки порушення її права.

Оскільки ОСОБА_1 сплатила черговий платіж 02 березня 2015 року у сумі 267 грн відповідно до кредитного договору № 004-074421-

200913 від 20 вересня 2013 року, а також продовжувала сплачувати щомісячні платежі за період з квітня 2015 по жовтень 2015 у сумі 1 869 грн за кредитним договором № 004-074421-200913 від 20 вересня 2013 року, а ПАТ «Дельта Банк» не зарахував зазначені платежі на тіло кредиту, то порушене право ОСОБА_1 підлягає захисту шляхом визнання припиненим зобов`язання за кредитним договором № 004-074421-200913 від 20 вересня 2013 року в частині сплати тіла кредиту в сумі 267 грн, сплаченого 02 березня 2015 року відповідно до кредитного договору № 004-074421-200913 від 20 вересня 2013 року та визнання припиненим зобов`язання за кредитним договором № 004-074421-200913 від 20 вересня 2013 року в частині сплати тіла кредиту в сумі 1 869 грн, за період з квітня 2015 по жовтень 2015 у сумі за кредитним договором № 004-074421-200913 від 20 вересня 2013 року на тіло кредиту.

Суди встановили, що не перерахування на рахунок ПАТ «Дельта Банк» чергового платежу ОСОБА_1 від 02 березня 2015 року за кредитним договором, укладеним між нею та ПАТ «Дельта Банк», відбулося по суті із вини УДППЗ «Укрпошта», що підтверджується також постановою Київського апеляційного господарського суду від 30 січня 2018 року у справі № 910/18795/15.

За таких обставин, Об`єднана палата погоджується з висновками судів, що притягнення ОСОБА_1 до відповідальності у вигляді неустойки суперечить принципу добросовісності (пункт 6 частини першої статті 3 ЦК України), і така підстава для нарахування неустойки не передбачена кредитним договором № 004-07421-200913 від 20 вересня 2013 року укладеним між ОСОБА_1 та ПАТ «Дельта банк».

Тлумачення статей 10, 212 ЦПК України (у редакції, чинній на момент розгляду справи судами) свідчить, що суд має з`ясовувати обставини, пов`язані з правильністю здійснення позивачем розрахунку, та здійснити оцінку доказів, на яких цей розрахунок ґрунтується. У разі якщо відповідний розрахунок позивачем здійснено неправильно, то суд з урахуванням конкретних обставин справи самостійно визначає суми, які підлягають стягненню. Нарахування позивачу пені (штрафу тощо) є лише попередньою фіксацією факту порушення цивільно-правових зобов`язань, яка безпосередньо не впливає на права позивача. Відповідний розрахунок може бути письмовим доказом, який у разі виникнення спору між сторонами повинен оцінюватися судом відповідно до вимог процесуального законодавства.

Об`єднана палата вважає, що позовна вимога про зобов`язання скасувати незаконно нараховані штрафні санкції за період з березня 2015 року по теперішній час у сумі 2500 грн на тіло кредиту по кредитному договору № 004-074421-200913 від 20 вересня 2013 року є по суті заперечennям (відзивом) на позов банку про стягнення заборгованості (у вигляді зменшення неустойки – у разі наявності підстав для її нарахування; у вигляді необґрунтованості позовної вимог – у разі відсутності підстав для її нарахування). У разі обґрунтованого нарахування неустойки та наявності підстав для її зменшення, суд у резолютивній частині рішення вказує про її зменшення. У разі необґрунтованого нарахування неустойки суд не вказує у резолютивній частині про її скасування (не зобов`язує скасувати), а констатує безпідставність її нарахування у мотивувальній частині рішення та відмовляє у задоволенні позову у цій частині. Оскільки ПАТ «Дельта Банк» у цій справі не зверталося із позовом до ОСОБА_1 про стягнення заборгованості, то в задоволенні цієї вимоги ОСОБА_1 потрібно відмовити.

Фактично ВС ОП КЦС вказала, що якщо кредитор нарахував неустойку, але ще її не стягує в суді, то боржник не може через суд скасувати нарахування такої неустойки.

Виникає питання: а як бути із сумою неустойки, нарахованої кредитором, але погашення якої здійснюється у позасудовому порядку (наприклад шляхом набуття права власності на предмет іпотеки - ст. 37 Закону України «Про іпотеку»)? Відповідь на це питання отримаємо, коли такий випадок розгляне Верховний Суд.

III. ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ КАСАЦІЙНОГО ЦИВІЛЬНОГО СУДУ ВІД 09 ГРУДНЯ 2019 РОКУ ПО СПРАВІ №524/5152/15Ц.

Ця постанова ВС ОП КЦС, ще одне цікаве судове рішення за участю ПАТ КБ «Приватбанк» щодо їх правил та стягнення із клієнта банку різного роду комісій.

Рішення суду апеляційної інстанції мотивовано тим, що умови пункту 8.4 спірного кредитного договору щодо встановлення пені у розмірі

0,15 % за кожен день прострочення виконання зобов`язання, а також пункту 7.2 щодо винагороди банку за додатковий моніторинг погашення кредиту, пункту 8.1 щодо винагороди за резервування ресурсів у розмірі 4,08 % річних від суми зарезервованих ресурсів є несправедливими, мають наслідком дисбаланс прав і обов`язків на шкоду позичальнику, а тому є недійсними з моменту укладення договору. З урахуванням суми заборгованості, вказаної у додатковій угоді від 16 серпня 2013 року, суд апеляційної інстанції зменшив розмір заборгованості за кредитом.

Надання грошових коштів за укладеним кредитним договором відповідно до частини першої статті 1054 ЦК України є обов`язком банку, виконання такого обов`язку не може обумовлюватися будь-якою зустрічною оплатою з боку позичальника. Оскільки надання кредиту – це обов`язок банку за кредитним договором, то така дія як надання фінансового інструменту чи моніторинг заборгованості по кредиту не є самостійною послугою, що замовляється та підлягає оплаті позичальником на користь банку. Надання фінансового інструменту є фактично наданням кредиту позичальнику, така операція, як і моніторинг заборгованості по кредиту, відповідає економічним потребам лише самого банку та здійснюється при виконання прав та обов`язків за кредитним договором, а тому такі дії банку не є послугами, що об`єктивно надаються клієнту-позичальнику.

Згідно з абзацем другим частини четвертої статті 11 Закону України «Про захист прав споживачів» (у редакції, чинній момент укладення спірного кредитного договору) споживач не зобов`язаний сплачувати кредитодавцеві будь-які збори, відсотки або інші вартісні елементи кредиту, що не були зазначені у договорі.

У відповідності до частин першої-третьої 55 ЗаконуУкраїни «Про банки і банківську діяльність» (у редакції, чинній момент укладення спірного кредитного договору) відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком.

Банкам забороняється вимагати від клієнта придбання будь-яких товарів чи послуг від банку або від спорідненої чи пов`язаної особи банку як обов`язкову умову надання банківських послуг.

Частиною першою, другою статті 228 ЦК України передбачено, що правочин вважається таким, що порушує публічний порядок, якщо він був спрямований на порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, Автономної Республіки Крим, територіальної громади, незаконне заволодіння ним. Правочин, який порушує публічний порядок, є нікчемним.

Положення спірного кредитного договору № PLRPGK0000000002 від 28 травня 2008 року про сплату позичальником на користь банку комісій у вигляді винагороди за додатковий моніторинг погашення кредиту та за резервування ресурсів є нікчемними, оскільки вказані платежі є платою, встановлення якої було заборонено частиною трерьою статті 55 Закону України «Про банки і банківську діяльність», частиною четвертою статті 11 Закону України «Про захист прав споживачів» і пунктом 3.6 Правил надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту, затверджених постановою правління Національного банку України від 10 травня 2007 року № 168, які були чинними на момент укладення спірного кредитного договору, а встановлення всупереч вимогам нормативно-правових актів цих невиправданих платежів спрямоване на незаконне заволодіння грошовими коштами фізичної особи-споживача, як слабкої сторони, яка підлягає особливому правовому захисту у відповідних правовідносинах, отже такі умови договору порушують публічний порядок

Умова договору про надання споживчого кредиту, укладеного після 16 жовтня 2011 року, яка передбачає здійснення будь-яких платежів за дії, які не є послугою у визначенні Закону України «Про захист прав споживачів»(будь-які збори, відсотки, комісії, платежі), є нікчемною на підставі частини четвертої статті 11 Закону України «Про захист прав споживачів», норма якої діяла з 16 жовтня 2011 року до внесення змін на підставі Закону України «Про споживче кредитування» № 1734-VIII від 15 листопада 2016 року.

З урахуванням наведеного, з метою забезпечення єдності правозастосовної практики, Верховний Суд у складі Об`єднаної палати Касаційного цивільного суду дійшов висновку, що рішення Апеляційного суду Полтавської області від 18 травня 2016 року підлягає зміні шляхом викладення його мотивувальної частини у редакції цієї постанови.

Фактично, Верховний Суд залишив рішення апеляційного суду без змін, але змінив мотивацію. Якщо апеляційний суд вважав додаткові комісії на користь банку несправедливими, а тому недійсними з дня укладення кредитного договору, то касаційний суд встановив, що такі положення про додаткові комісії є нікчемними, а тому не можуть визнаватись недійсними та не породжують жодних правових наслідків для сторін кредитного договору.

IV. ПОСТАНОВА ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ ВІД 13 БЕРЕЗНЯ 2018 РОКУ ПО СПРАВІ №415/2542/15.

Під час кредитування українського бізнесу, як правило, додатковим забезпеченням було укладення договорів поруки із бенефіціарами (власниками) – фізичними особами. Відповідно, в разі стягнення боргу за

таким кредитним договором позовні вимоги також можуть пред'являтися до поручителів-фізосіб, а тому такі справи підлягали розгляду у порядку цивільного судочинства, що створювало ряд негативних наслідків під час судового розгляду.

Право особи заявити однорідні позовні вимоги до кількох відповідачів передбачена у процесуальному законі незалежно від того, чи існує між цими відповідачами солідарне зобов'язання. Тому можливим є пред'явлення позову до кількох відповідачів стосовно стягнення заборгованості за одним кредитним договором солідарно з позичальника та з кількох поручителів, якщо останні не є солідарними боржниками між собою.

Велика Палата Верховного Суду змінила судову практику, вказавши на важливий момент у законі, після проведення судової реформи та прийняття змін до процесуальних законів.

Спільний розгляд позовних вимог кредитора до боржника за основним зобов'язанням і кількох поручителів не створює солідарного обов'язку для останніх. За умови розгляду такого спору в межах однієї справи одним судом гарантується ефективний захист прав та інтересів позивача, що вплине, зокрема, на ефективність виконання відповідного рішення суду із забезпеченням прав усіх учасників відповідних правовідносин.

Стаття 1 ГПК України (у редакції, чинній до 15 грудня 2017 року) обмежувала участь фізичних осіб у господарському судочинстві окремими категоріями спорів, до яких не було віднесено спори щодо виконання умов кредитного договору між кредитором, боржником за основним зобов'язанням і поручителями, частина з яких є фізичними особами. Натомість, ЦПК України (у редакції, чинній до 15 грудня 2017 року) не містив обмежень щодо розгляду спорів з таким предметом залежно від суб'єктного складу учасників процесу.

Таким чином, позовні вимоги кредитора до поручителів, які не мають солідарного обов'язку, та до боржника за основним зобов'язанням щодо стягнення заборгованості за кредитним договором, подані до суду до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII, підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 20 ГПК України у редакції вказаного Закону України господарські суди розглядають справи у спорах, що виникають, зокрема, при виконанні правочинів у господарській діяльності, крім правочинів, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем, а також у спорах щодо правочинів, укладених для забезпечення виконання зобов'язання, сторонами якого є юридичні особи та (або) фізичні особи-підприємці.

Тобто, з дати набрання чинності ГПК України в редакції Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII господарські суди мають юрисдикцію, зокрема, щодо розгляду спорів стосовно правочинів, укладених для забезпечення виконання основного зобов'язання, якщо сторонами цього основного зобов'язання є юридичні особи та (або) фізичні особи-підприємці. У цьому випадку суб'єктний склад сторін правочинів, укладених для забезпечення виконання основного зобов'язання, не має значення для визначення юрисдикції господарського суду щодо розгляду відповідної справи.

Відтак, з 15 грудня 2017 року у випадку об'єднання позовних вимог щодо виконання кредитного договору з вимогами щодо виконання договорів поруки, укладених для забезпечення основного зобов'язання, спір має розглядатися за правилами господарського чи цивільного судочинства залежно від сторін основного зобов'язання.

ВИСНОВКИ

За 2,5 роки роботи «нового» Верховного Суду ми були свідками відступу Верховним Судом від висновків Верховного Суду України, від висновків постанов Касаційних палат Верховного Суду, від висновків Об'єднаної палати Верховного Суду, та навіть від висновків Великої Палати Верховного Суду.

Така активність свідчить про розвиток та динамічність судової практики не тільки Верховного Суду, а судочинства України загалом. До речі, якщо детально вивчати практику Європейського суду з прав людини щодо певного права (статті Конвенції), можна зауважити таку ж тенденцію. Однозначно, що такий розвиток судочинства України на чолі із Верховним Судом є позитивним.

Проте, з іншого боку, бувають випадки, коли сторона готується до засідань, вивчає практику Верховного Суду, враховує її при написанні позову, але під час розгляду справи в суді судова практика ВС зазнає змін, інколи настільки докорінних, що справа втрачає перспективу або ж змінюється юрисдикція спору (фактично, треба подавати новий позов до іншого суду).

Для прикладу, можна назвати зміну юрисдикцій спорів щодо самочинного будівництва: до 2017 року це була адміністративна юрисдикція, яку пізніше змінили на цивільну або господарську, залежно від суб'єктного складу, а із 2019 року спори повернули до адміністративної юрисдикції. І таких прикладів є доволі багато.

КУПУЙ БЕЗПЕЧНО:

ОСНОВНІ МОМЕНТИ ПЕРЕВІРКИ БІЗНЕСУ ПЕРЕД ЙОГО ПРИДБАННЯМ

”

ПЕРЕД ТИМ, ЯК ПРИЙНЯТЕ ОСТАТОЧНЕ РІШЕННЯ ЩОДО ПРИДБАННЯ КОМПАНІЇ, МАЙБУТНІЙ ПОКУПЕЦЬ У БУДЬ-ЯКОМУ ВИПАДКУ МАЄ ОТРИМАТИ ПОВНУ ІНФОРМАЦІЮ ЩОДО ТОГО, А ЩО Ж САМЕ ВІН ОТРИМАЄ У ВЛАСНІСТЬ ПІСЛЯ ПІДПИСАННЯ УГОДИ.

”

Катерина Спиридонова
Адвокат, партнер ЮК «БОССОМ ГРУП»,
сертифікований корпоративний секретар

Придбання бізнесу є достатньо складним і тривалим процесом як для продавця компанії, так і для її покупця. Основна гарантія успішного проходження усіх етапів купівлі-продажу – детальна розробка дорожньої карти та її бездоганна реалізація учасниками процесу. Зважаючи на те, що обидві сторони зацікавлені у доведенні процедури до фіналу, вкрай важливими є взаємодовіра сторін, повна чесність і прозорість.

Пропонуємо приділити увагу одному з найбільш важливих етапів процесу купівлі-продажу – правовому due diligence предмету угоди.

Перед тим, як прийняте остаточне рішення щодо придбання компанії, майбутній покупець у будь-якому випадку має отримати повну інформацію щодо того, а що ж саме він отримає у власність після підписання угоди. Така перевірка проводиться незалежно від розміру бізнесу, проте, зі зрозумілих причин due diligence кожної компанії є індивідуальним як за тривалістю, так і за складністю.

Комплексна перевірка юридичної особи перед її придбанням включає в себе наступні основні напрямки:

- перевірка належних компанії активів;
- фінансовий аудит;
- перевірка договірних відносин;
- перевірка дозвільних документів;
- перевірка репутації компанії;
- перевірка організаційної структури компанії, стану корпоративного управління;
- перевірка трудових відносин з працівниками;
- правовий аналіз наявних судових процесів та виявлення ризиків, пов'язаних з претензіями третіх осіб.

Детальніше пропонуємо зупинитись на перевірці активів компанії, що продається. В першу чергу, найбільш ретельно перевіряються наступні активи:

- нерухомість та земля;
- корпоративні права;
- цінні папери;
- об'єкти інтелектуальної власності.

НЕРУХОМІСТЬ ТА ЗЕМЛЯ

Кожен об'єкт нерухомості потребує окремої та індивідуальної перевірки. Перший аспект – правовий титул нерухомого майна. Якщо мова йде про право власності, то відповідному аналізу підлягають правовстановлюючі документи. Аналізуючи такі документи, необхідно не тільки перевірити їх належність та відповідність вимогам законодавства до такого виду документів, а й впевнитись, що дані про нерухоме майно відображені в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно (ДРРП). Досить часто саме під час юридичного аудиту компанії виявляються техніко-юридичні помилки у документах, на які до цього часу ніхто звернув увагу.

Необхідно пам'ятати, що у випадку, якщо мова йде про об'єкт нерухомості, право власності на який виникло до 2013 року, такий об'єкт може не відображатись в ДРРП. Якщо така ситуація має місце, необхідно в першу чергу вчинити передбачені законодавством дії, спрямовані на внесення нерухомості до реєстру.

Не варто забувати, що під час придбання корпоративних прав на компанію, яка володіє нерухомим майном, обов'язок щодо перевірки обмежень та обтяжень лягає саме на покупця. Коли мова йде про придбання об'єкту нерухомості, то така перевірка вчиняється нотаріусом під час посвідчення правочину, а якщо мова йде про придбання бізнесу – покупцю варто самостійно здійснити перевірку об'єкту нерухомості та перевірити дані, що містяться у відповідних реєстрах.

Звертаємо увагу, що досить часто під час due diligence належного компанії нерухомого майна не досліджується статус таких об'єктів, як тимчасові споруди. У багатьох випадках такі споруди розміщу-

В ПЕРШУ ЧЕРГУ, ВСІ НАЛЕЖНІ КОМПАНІЇ КОРПОРАТИВНІ ПРАВА ПЕРЕВІРЯЮТЬСЯ НА НАЯВНІСТЬ ДОКУМЕНТІВ, НА ПІДСТАВІ ЯКИХ ТАКІ ПРАВА ВИНИКЛИ, ТА НА ВІДПОВІДНІСТЬ ДАНИМ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ ТА ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ.

ються з порушенням вимог діючого законодавства без отримання необхідних документів. Нагадуємо, що відповідно до Порядку розміщення тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності (затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України № 244 від 21.10.2011) підставою для розміщення тимчасової споруди є паспорт прив'язки тимчасової споруди. Отже, у випадку, якщо у своїй діяльності компанія використовує тимчасові споруди, покупцю варто переконатись у наявності належним чином оформленого паспорту прив'язки.

Земельні активи перевіряються за наступною схемою:

- правильність оформлення правовстановлюючих документів, зокрема перевірка можливих землевпорядних помилок у геодезичних координатах земельної ділянки шляхом замовлення та отримання витягу з Державного земельного кадастру, а за необхідності – відновлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості). У випадку відсутності кадастрового номеру варто провести відповідні юридичні процедури та землевпорядні дії для його присвоєння та внести земельну ділянку до Публічної кадастрової карти до оформлення угоди купівлі-продажу;
- встановлення відповідності цільового призначення земельної ділянки правовому титулу володіння;
- перевірка оборотозданості земельної ділянки;
- встановлення наявності на земельній ділянці об'єктів нерухомості, незавершеного будівництва та природних ресурсів. За умови виявлення інших природних ресурсів на земельній ділянці слід встановити наявність правових підстав для їх використання, а щодо інших об'єктів – перевірити їх за вищевказаними критеріями.

Не зайвим буде також дослідити підстави для сплати орендних платежів чи земельного податку за використання земельних ресурсів, а також правильність зроблених нарахувань за нормативною оцінкою на земельну ділянку.

КОРПОРАТИВНІ ПРАВА

Аналіз належних компанії корпоративних прав потребує не тільки дослідження існуючої ситуації, а й відтворення та перевірки історичного аспекту набуття корпоративних прав.

В першу чергу, всі належні компанії корпоративні права перевіряються на наявність документів, на підставі яких такі права виникли, та на відповідність даним Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Що стосується аналізу історичного аспекту, найбільшу увагу слід приділити тим корпоративним правам, що були придбані у третіх осіб. По-перше, перевірити наявність договорів та відповідних актів приймання-передачі, а по-друге, проконтролювати належне виконання обома сторонами своїх зобов'язань за такими договорами (наприклад, перевірити своєчасність здійснення покупцем оплати за корпоративні права).

Також необхідно пам'ятати про перевірку обтяжень і обмежень стосовно корпоративних прав, адже останні можуть бути предметом застави або інших обтяжень.

ЦІННІ ПАПЕРИ

Належні компанії цінні папери для зручності їх правового аудиту можуть бути розподілені на дві загальні групи:

- цінні папери, емітентом яких виступає компанія, що продається;
- цінні папери інших емітентів.

Під час аналізу цінних паперів першої групи важливо не тільки перевірити документи, що підтверджують право власності на цінний папір, а й провести дослідження документів, на підставі яких здійснювалась емісія цінних паперів. У випадку, якщо емітовані цінні папери було розміщено серед третіх осіб, перевіряється також процедура роз-

міщення, а виявлені недоліки мають бути усунені продавцем до укладення угоди про купівлю компанії.

Що стосується другої групи, то в результаті дослідження таких цінних паперів необхідно не просто здійснити формальну перевірку документів, що підтверджують право власності на цінні папери, а й комплексно оцінити важливість таких цінних паперів для компанії. Наприклад, якщо компанія володіє векселями або облігаціями, необхідно здійснити перевірку їх емітентів, щоб виключити наявність ризиків неплатоспроможності таких емітентів.

ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У випадку, якщо компанія, що є предметом купівлі-продажу, володіє правами інтелектуальної власності, перевірка таких об'єктів здійснюється за наступним алгоритмом:

- виявлення усіх об'єктів інтелектуальної власності;
- перевірка наявності оригіналів охоронних документів;
- перевірка охоронних документів на їх дійсність за допомогою спеціалізованих баз даних та інформаційно-довідкових систем.

Після базової перевірки документів радимо звернути увагу на перевірку відносин між компанією та третіми особами щодо відповідного об'єкту інтелектуальної власності (наприклад, відносини зі співвласниками, або між власником об'єкту інтелектуальної власності та його творцем тощо).

Відповідно до ст. 428 Цивільного кодексу України, право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам спільно, може здійснюватися за договором між ними. У разі відсутності такого договору право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам, здійснюється спільно. Ст. 429 Цивільного кодексу України передбачає, що

майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором. Відповідно до ст. 430 Цивільного кодексу України, майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором.

Отже, необхідно не тільки встановити обсяг належних підприємству прав на об'єкти інтелектуальної власності, а й ретельно перевірити тексти договорів, які були укладені з працівниками, співвласниками, підрядниками.

Дотримуючись вищенаведеного алгоритму перевірки бізнесу перед його придбанням, можна максимально мінімізувати ризики та отримати повну, об'єктивну і достовірну інформацію. F

РЕАКЦІЯ РИНКУ ЮРИДИЧНИХ ПОСЛУГ НА КАРАНТИННІ ЗАХОДИ, ЗАПРОВАДЖЕНІ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ПАНДЕМІЄЮ КОРОНАВІРУСУ, ВИЯВИЛАСЯ ДОВОЛІ РІЗНОЮ: КОМУСЬ ДОВЕЛОСЯ СКОРОТИТИ КОРПОРАТИВНІ БЮДЖЕТИ, А ХТОСЬ ЗБІЛЬШИВ КІЛЬКІСТЬ КЛІЄНТІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ, ЗОКРЕМА І ПОВ'ЯЗАНИХ З COVID-19. ОЧЕВИДНИМ СТАЛО ТЕ, ЩО ВИРІС ПОПИТ НА КОМПАНІЇ З РЕПУТАЦІЙНИМИ АКТИВАМИ І УСПІШНИМИ КЕЙСАМИ.

– Компанія «Лещенко, Дорошенко і партнери» нещодавно відсвяткувала свій перший п'ятирічний ювілей. Яка трансформація відбулася за цей час? Чи бачили ви себе такими 5 років тому?

– Ідея створення компанії виникла на початку 2015 року. Стрімкий розвиток національної сфери правових послуг загалом, а також професійної адвокатської практики зокрема, обґрунтовано зумовлював доцільність та необхідність створення адвокатського об'єднання – як найбільш досконалої, високоорганізованої та перспективної форми здійснення адвокатської діяльності.

Основною метою створення та діяльності АО «Лещенко, Дорошенко і партнери» стало здійснення класичної адвокатської діяльності та надання правової допомоги на професійній основі у базових галузях права.

З самого початку засновники об'єднання позиціонували його як повноцінного і конкурентоспроможного «гравця» на ринку правових послуг, будуючи свою роботу на засадах професійності, компетентності, відповідальності та добропорядності.

Саме такий підхід і відношення до справи приніс свої плоди, створив передумови для надання якісної, результативної і ефективної правової допомоги першим клієнтам компанії та, як наслідок, створення її позитивного іміджу, ділової репутації у професійних колах.

А далі нас очікували 5 років сумлінної і відданої праці, самовдосконалення, постійної роботи над собою – задля підвищення рівня професійної кваліфікації, наслідком чого стали десятки і сотні вдячних клієнтів, які отримали фахову правову допомогу і бажаний для себе конкретний результат.

На даний час засновниками компанії є троє адвокатів, а загалом об'єднання налічує 12 працівників, кожен із яких має високий рівень професійної підготовки та здатен ефективно спрацювати для досягнення в інтересах клієнта позитивного результату.

Переконані, що динамічний розвиток нашої компанії – це її безперечна перспектива, оскільки партнери та уся команда АО здатні забезпечити надання своїм клієнтам високопрофесійної, якісної правової допомоги у найбільш складних і заплутаних справах.

– Україна, як і весь світ, переживає зараз непрості часи в зв'язку з пандемією. Після того, як ситуація стабілізується, які юридичні послуги будуть найбільш затребувані?

– Карантинні заходи, запроваджені в Україні у зв'язку із поширенням вірусної інфекції, поступово ослаблюються та незабаром можуть бути повністю зняті. Період часу, необхідний Україні для стабілізації, передусім, економічної ситуації, залежатиме від своєчасності і ефективності прийнятих владою управлінських рішень, їх реалізації у всіх сферах суспільного життя.

ОЛЕКСАНДР ТЕЛЕШЕЦЬКИЙ

адвокат, іменний партнер Адвокатського об'єднання «Лещенко, Дорошенко і партнери»

«ПОВЕРНЕННЯ ДО ЗВИЧНОГО УСІМ РЕЖИМУ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ БУДЕ СУПРОВОДЖУВАТИСЬ ПІДВИЩЕНИМ ПОПИТОМ НА ЮРИДИЧНІ ПОСЛУГИ У РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ І СФЕРАХ ПРАВА»

Держава і суспільство поволі повертатимуться до звичного їм ритму буття. Правоохоронні органи закономірно активізують свою діяльність, візьмуться реалізовувати напрацьовану за час карантину інформацію і матеріали. Суди відновлять розгляд усіх категорій справ. Громадяни і юридичні особи візьмуться, нарешті, вирішувати накопичені у них останнім часом правові проблеми. Це неодмінно призведе до суттєвого збільшення обсягу роботи у юридичних компаній.

Звісно, на період карантину темпи розвитку суспільних відносин істотно знизились. Разом з тим, соціальні процеси, які потребують правового розв'язання і врегулювання, лише уповільнились, але не зникли. Тому, на мою думку, повернення до звичного усім режиму життєдіяльності неодмінно буде супроводжуватись підвищеним попитом на юридичні послуги у різноманітних галузях і сферах права.

– Ви представляєте інтереси колишнього Генерального прокурора України Віктора Шокіна у ряді кримінальних проваджень. Публічність клієнта ускладнює ведення справи? На якому етапі зараз справа про отруєння Віктора Шокіна, чи дійсно у нього є шанси знову очолити Генпрокуратуру?

– Так, колишній Генеральний прокурор України Віктор Шокін користується правовою допомогою нашої компанії. Як адвокат я представляю його інтереси у низці кримінальних проваджень, які розслідуються Державним бюро розслідувань, зокрема, за фактами незаконного збирання, зберігання і використання конфіденційної інформації про особу Шокіна В.М. та протиправного втручання в його діяльність як екс-керівника координуючого правоохоронного органу держави, зі сторони колишнього віце-президента Сполучених Штатів Америки Джозефа Байдена.

На мою думку, не можна сказати про наявність додаткових складностей у наданні правової допомоги Віктору Шокіну через його публічність та відомість у професійних правових колах. Навпаки, це допомагає нам привертати увагу засобів масової інформації та представників громадськості у питанні необхідності забезпечення повного, всебічного і ефективного розслідування кримінальних правопорушень, вчинених відносно нього. Віктор Шокін не є політиком, а також не перебуває на державній службі упродовж чотирьох років. Зараз він звичайний громадянин, хоча і з авторитетним професійним минулим, який наразі сам потребує втручання держави та захисту порушених конституційних прав і свобод. Тому його справи слугуватимуть своєрідним «лакмусовим папірцем» професійної придатності правоохоронної системи: якщо вона не зможе захистити законні інтереси свого колишнього очільника, про що вже тоді можна говорити…

Стосовно справи про отруєння Віктора Шокіна, яке мало місце у 2019 році, то вказаний злочин було виявлено на території Греції, і тому саме компетентні органи цієї країни проводять розслідування, яке наразі ще триває.

З огляду на обставини залишення Шокіним В.М. у квітні 2016 року посади очільника Генеральної прокуратури України саме внаслідок політичного тиску зі сторони віце-президента США Джо Байдена, його звільнення є незаконним, а перспективи поновлення судом на вказаній посаді цілком реальними і закономірними.

– На чому спеціалізується компанія «Лещенко, Дорошенко і партнери»? Поділіться цікавими кейсами з вашої практики.

– Основним напрямком діяльності Адвокатського об'єднання «Лещенко, Дорошенко і партнери» є сфера представництва інтересів наших клієнтів у судах усіх рівнів і юрисдикцій. Зокрема, це захист і представництво інтересів клієнтів у кримінальному провадженні, як на стадії досудового розслідування, так і під час судового розгляду. Також ми успішно представляємо інтереси клієнтів у цивільному, господарському, адміністративному судочинстві. Комплексний підхід до виконання доручення клієнта є прерогативою нашої діяльності. Насправді, клієнту дуже зручно, коли його питання потребує ефективного розв'язання шляхом застосування правових механізмів, передбачених різними галузями права, і він може отримати відповідну право-

ЗВІСНО, НА ПЕРІОД КАРАНТИНУ ТЕМПИ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ІСТОТНО ЗНИЗИЛИСЬ. РАЗОМ З ТИМ, СОЦІАЛЬНІ ПРОЦЕСИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ПРАВОВОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ І ВРЕГУЛЮВАННЯ, ЛИШЕ УПОВІЛЬНИЛИСЬ, АЛЕ НЕ ЗНИКЛИ.

ву допомогу від адвокатів однієї компанії, які оперативно обмінюються необхідною інформацією, предметно володіють усіма нюансами справи та здатні забезпечити досягнення комплексного позитивного результату.

Девіз нашої компанії: «Зробити все для перемоги!»

Серед успішних кейсів, зокрема, у кримінальній практиці, в якій я практикую, слід виділити три виправдувальні вироки стосовно наших клієнтів, законність і обґрунтованість винесення яких наразі перевіряється судом вищої інстанції.

В нашому доробку наявні результати роботи у вигляді прийняття прокурорами, зокрема Генеральної прокуратури України, за наслідками проведення досудового розслідування тяжких корупційних кримінальних правопорушень, процесуальних рішень про закриття кримінальних проваджень у зв'язку із недоведенням причетності клієнтів до вчинення цих злочинів. На мою думку, це крутіше за виправдувальний вирок, який можна очікувати роками, не кажучи про його перегляд і «засилення» вищестоящими судами.

Окрім Віктора Шокіна, клієнтами нашого АО є колишній голова ДФС Роман Насіров, мер міста Одеси Геннадій Труханов, екс-очільник поліції Вінницької області Антон Шевцов, а також багато інших публічних осіб великих компаній, яких я не можу наразі називати через конфіденційність такої інформації.

– Якими якостями повинна бути наділена людина, щоб досягти успіху і кар'єрного росту саме в юридичній сфері?

– Для того, щоб досягнути успіху в юридичній сфері, як і в будь-якій іншій сфері суспільних відносин, насамперед потрібно мати вроджені задатки і талант, які необхідно оформити теоретичними знаннями і закріпити практичним досвідом. Плюс сумлінність, пунктуальність і постійна, системна робота над підвищенням рівня власної кваліфікації. Таким для мене є «рецепт» професійного успіху.

– За якими принципами ведете кадрову політику в компанії?

– Партнери АО приділяють велику увагу забезпеченню кадровому потенціалом. Ми вважаємо основоположним критерієм життєздатності і перспективності компанії виважений підхід до формування професійного складу її працівників. Старий лозунг «Кадри вирішують усе» обґрунтовано є актуальним і в наш час.

Кожен із працівників Адвокатського об'єднання «Лещенко, Дорошенко і партнери» перед працевлаштуванням проходив ґрунтовну співбесіду із керуючим та іменними партнерами компанії, де насамперед визначались рівень теоретичної та практичної підготовки претендента, його морально-психологічні якості, здібності і професійна мотивація.

Приймаючи на роботу працівника на посаду помічника адвоката або юриста, перевагу завжди надаємо кандидатам, які прагнуть здобути професію адвоката, усіляко готуються до неї, постійно підвищують рівень своєї кваліфікації, багато працюють у питанні здобуття практичних навичок роботи, опановують техніку ораторського мистецтва.

Компанія керується пріоритетним принципом підготовки для себе кадрового резерву адвокатів за рахунок самостійно вихованих молодих спеціалістів, у професійній придатності, загартованості, порядності й вмотивованості котрих сумнівів не виникає.

Вважаємо своїм здобутком формування такого колективу, який здатен забезпечити якісне і ефективне виконання навіть найскладніших доручень і професійних завдань та забезпечити довгу історію успіху нашого Адвокатського об'єднання «Лещенко, Дорошенко і партнери». F

ДЕВІЗ НАШОЇ КОМПАНІЇ:
«ЗРОБИТИ ВСЕ ДЛЯ ПЕРЕМОГИ!»

СЕРЕД УСПІШНИХ КЕЙСІВ, ЗОКРЕМА, У КРИМІНАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ, В ЯКІЙ Я ПРАКТИКУЮ, СЛІД ВИДІЛИТИ ТРИ ВИПРАВДУВАЛЬНІ ВИРОКИ СТОСОВНО НАШИХ КЛІЄНТІВ, ЗАКОННІСТЬ І ОБҐРУНТОВАНІСТЬ ВИНЕСЕННЯ ЯКИХ НАРАЗІ ПЕРЕВІРЯЄТЬСЯ СУДОМ ВИЩОЇ ІНСТАНЦІЇ.

ОБМЕЖЕННЯ ВИЇЗДУ БОРЖНИКА ЗА КОРДОН:

ЩО ГОВОРЯТЬ СУДИ

Вікторія Негода
Адвокат Femida Legal Association

ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЗАЗНАЧЕНОЇ КАТЕГОРІЇ ДЕРЖАВНИЙ ВИКОНАВЕЦЬ МАЄ ДОВЕСТИ ОБСТАВИНИ ТОГО, ЩО БОРЖНИК СВІДОМО УХИЛЯЄТЬСЯ, МАЄ НАМІР ТА МОЖЕ УХИЛИТИСЬ ВІД ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ ШЛЯХОМ ЗАЛИШЕННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.

Виконавець (як державний, так і приватний) під час здійснення виконавчого провадження має право у разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, звертатися до суду за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника – фізичної особи чи керівника боржника – юридичної особи за межі України до виконання зобов'язань за рішенням або погашення заборгованості за рішеннями про стягнення періодичних платежів.

Відповідно до п.5, ч.1 ст.6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в`їзду в Україну громадян України», п.п.24-26 Правил оформлення та видачі паспорта громадянина України для виїзду за кордон і проїзного документа дитини, їх тимчасового затримання та вилучення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.1995 №231 (у редакції постанови КМУ від 24.03.2004 №380), якщо громадянин, який ухиляється від виконання зобов`язань, покладених на нього судовим рішенням, рішенням іншого органу (посадової особи), може бути тимчасово обмежений у праві виїзду за кордон, до виконання зобов`язань.

Відповідно до розділу XIII Інструкції з організації примусового виконання рішень, подання формується в автоматизованій

системі виконавчого провадження на бланку відповідного органу державної виконавчої служби, приватного виконавця.

Подання має обов'язково містити:

- для встановлення тимчасового обмеження у праві виїзду боржника-фізособи – найменування суду, до якого надсилається подання;
- для встановлення заборони в'їзду в Україну іноземців або осіб без громадянства – найменування відповідного органу охорони державного кордону;
- відомості про виконавче провадження (найменування, дата, номер виконавчого документа, на підставі якого відкрито виконавче провадження, орган (посадова особа), який (яка) видав(ла) виконавчий документ, резолютивна частина рішення, номер виконавчого провадження згідно з автоматизованою системою виконавчого провадження, дата відкриття виконавчого провадження тощо);
- прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) боржника-фізособи, дату народження (число, місяць та рік);
- громадянство боржника-фізособи;
- реєстраційний номер облікової картки платника податків або серію і номер паспорта боржника-фізособи, яка через свої релігійні переконання відмовилася від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомила про це відповідний контролюючий орган і має відмітку у паспорті;
- інформацію про перетинання боржником державного кордону України;
- у разі виконання зведеного виконавчого провадження у поданні зазначаються його номер в автоматизованій системі виконавчого провадження, реквізити виконавчих документів, що входять до зведеного виконавчого провадження, суми стягнення за кожним виконавчим документом, загальна сума стягнення з урахуванням суми виконавчого збору та витрат виконавчого провадження, основної винагороди приватного виконавця тощо;

- обгрунтування наявності фактів ухилення боржника-фізособи від виконання своїх зобов'язань;
- резолютивна частина подання.

До подання додаються копії виконавчого документа, постанови про відкриття виконавчого провадження. У разі виконання зведеного виконавчого провадження до подання додається облікова картка на зведене виконавче провадження. За необхідності до подань державного виконавця, приватного виконавця можуть додаватися копії інших документів.

За наявності в поданні також зазначаються місце проживання/перебування, адреса місця реєстрації проживання/перебування та інші відомості про боржника – фізичну особу, які відомі державному виконавцю, приватному виконавцю.

У 2019 році до судів виконавцями подано 6474 подань про встановлення тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України, з яких задоволено лише 2621. У 2018 році з 5587 подань задоволено 2315. Тобто, близько 60% усіх подань залишаються без задоволення.

Виникає питання – в чому ж причина відмов у задоволенні подань? З огляду на судову практику, можна виділити наступні підстави.

1. Відсутність чіткої регламентації у законодавстві.

За результатами розгляду подання державного виконавця про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України, яке розглядається в порядку ст. 441 ЦПК України, судом виноситься ухвала. При цьому порядок тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України регулюється Законом України «Про порядок виїзду з України та в`їзду в Україну громадян України», відповідно до якого не передбачено обмеження в праві виїзду за межі України за ухвалою суду.

Крім того, частиною 3 ст. 441 ЦПК України не передбачено тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України фізичної особи, яка є керівником юрособи-боржника.

Положення ч.3 ст. 441 ЦПК України є більш новими, ніж положення п.19 ч.3 ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження», яким передбачено тимчасове обмеження у праві виїзду боржника – фізичної особи чи керівника боржника – юридичної особи за межі України до виконання зобов`язань за рішенням або погашення заборгованості за рішеннями про стягнення періодичних платежів.

Таку позицію підтримали суди: зокрема, Пирятинський районний суд Полтавської області у справі №544/571/20, Фастівський міськрайонний суд Київської області у справі №381/2030/18, Гуляйпільський районний суд Запорізької області у справі 315/721/20, Павлоградський міськрайонний суд Дніпропетровської області у справі №185/3149/20.

2. Відсутніть умисного невиконання судового рішення.

Ухилення від виконання зобов`язань завжди є актом свідомої поведінки особи. Під час розгляду справ зазначеної категорії державний виконавець має довести обставини того, що боржник свідомо ухиляється, має намір та може ухилитись від виконання судового рішення шляхом залишення території України.

У справі «Хлюстов проти Росії» («Khlyustov v. Russia» від 11 липня 2013 року) ЄСПЛ застосував указані стандарти при вирішенні питання щодо заборони виїзду боржника за кордон у зв`язку з невиконанням судового рішення про стягнення заборгованості. Зокрема, у цій справі ЄСПЛ визнав порушення статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції через те, що рішення про заборону виїзду за кордон було застосовано «автоматично», тобто лише у зв`язку з тим, що боржник добровільно не сплатив заборгованість, та без належного обґрунтування з урахуванням індивідуальної ситуації заявника.

Таку позицію підтримали суди України: зокрема, Броварський міськрайонний суд Київської області у справі №361/2832/20, Царичанський районний суд Дніпропетровської області у справі №196/580/20, Рівненський міський

У 2019 РОЦІ ДО СУДІВ ВИКОНАВЦЯМИ ПОДАНО 6474 ПОДАНЬ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ТИМЧАСОВОГО ОБМЕЖЕННЯ У ПРАВІ ВИЇЗДУ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ, З ЯКИХ ЗАДОВОЛЕНО ЛИШЕ 2621. У 2018 РОЦІ З 5587 ПОДАНЬ ЗАДОВОЛЕНО 2315. ТОБТО, БЛИЗЬКО 60% УСІХ ПОДАНЬ ЗАЛИШАЮТЬСЯ БЕЗ ЗАДОВОЛЕННЯ.

суд Рівненської області у справі №569/8175/20, Ізмаїльський міськрайонний суд Одеської області у справі №946/3013/20.

3. Відсутність доказів отримання боржником копії постанови про відкриття виконавчого провадження.

У своїх рішеннях суди зазначають, що наявність самого судового рішення та відкритого виконавчого провадження, за відсутності підтвердження отримання боржником копії постанови про відкриття виконавчого провадження, не може свідчити про обізнаність щодо наявності зобов`язання зі сплати боргу.

Таку позицію підтримали суди: зокрема, Ізмаїльський міськрайонний суд Одеської області у справі №946/3013/20, Орджонікідзевський районний суд м. Запоріжжя у справі №335/15526/17, Приморський районний суд м. Одеси у справі №522/2091/14.

У випадку звернення до суду приватними виконавцями прослідковується менша кількість відмов у задоволенні подань про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України, оскільки усі останніми вчиняються усі дії, передбачені Законом України «Про виконавче провадження» та надаються відповідні докази вчинення.

Показовими є ухвали Деснянського районного суду м. Києва у справі №754/9741/16, Печерського районного суду м. Києва у справі №752/2511/19, Дарницького районного суду м. Києва у справі №753/7721/20.

Проте, іноді навіть за умови вчинення усіх виконавчих дій, надання беззаперечних доказів щодо умисного невиконання судового рішення, судами виноситься ухвала про відмову у задоволенні подання. Наприклад, не було долучено жодних доказів, які б давали підстави вважати, що боржник у виконавчому провадженні має намір ухилятись від виконання судового рішення шляхом залишення території України.

На жаль, неможливо прослідкувати чітку судову практику та назвати беззаперечні умови для задоволення подання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України. Кожен суддя на власний розсуд та, найбільш ймовірніше, за умови знайомства із тим чи іншим виконавцем, виносить відповідні ухвали. F

ФОТОРЕПОРТАЖ

У місті Чернігів 19 червня 2020 року відбулася II Всеукраїнська зустріч без краваток «Боржник vs стягувач: пробачити важко, стягнути “неможливо”».

Це вже другий захід, який ініціювала юридична компанія FLA (Femida Legal Association) та медіаресурс Femida.ua.

Партнерами заходу виступили Всеукраїнське об’єднання приватних виконавців «ФАКТ», адвокатське об’єднання «Лещенко, Дорошенко і партнери» та приватний виконавець Оксана Русецька.

Першу сесію заходу модерував Олександр Лещенко, керуючий партнер АО «Лещенко, Дорошенко і Партнери», к.ю.н.

Адвокат Олександр Черних розповів про провідні методики пошуку активів боржника, зокрема про ефективний сервіс Міністерства внутрішніх справ iGov для розшуку транспортних засобів боржників в Україні.

Продовжив сесію приватний виконавець Андрій Авторгов, який зосередив свій виступ на особливостях заборони виїзду боржників за кордон як ефективний метод впливу для повернення боргу.

Представник Всеукраїнського об’єднання «ФАКТ», приватний виконавець Ольга Юхименко свій виступ присвятила актуальним проблемам притягнення до відповідальності за невиконання судового рішення в Україні.

Завершував першу сесію заходу, адвокат і старший партнер Femida Legal Association Олександр Гайдак розповів про ключові казуси виконавчого провадження в Україні, зокрема продаж такого специфічного типу майна, як домашні улюбленці, у рахунок погашення заборгованості.

Другу сесію, присвячену визначенню майна, на яке можна звернути стягнення в Україні, модерувала приватний виконавець Оксана Русецька.

Про практичні аспекти стягнення боргу за рахунок майнових прав інтелектуальної власності розповіла юрист з інтелектуальної власності Марія Народенко.

Керуючий партнер адвокатського об’єднання Femida Legal Association Надія Вороницька-Гайдак зосередила свій виступ на ключових аспектах звернення стягнення на закордонне майно боржника.

Адвокат АО «Лещенко, Дорошенко і партнери» Лідія Карплюк виступила з доповіддю щодо звернення стягнення на право оренди земельної ділянки боржника у виконавчому провадженні.

Практичні аспекти повернення винагороди виконавця у випадку повороту виконання судового рішення висвітлив адвокат Femida Legal Association Анатолій Василюк.

Завершився захід пізнавальною прогулянкою Черніговом. Місцевий екскурсовод Ервін Міден зацікавив історією Чернігівщини, а також розповів про особливості виконання судових рішень на території Чернігівщини у різні роки.

ФАКТ

FLA
FEMIDA LEGAL ASSOCIATION
ДОСВІД, ЯКОМУ

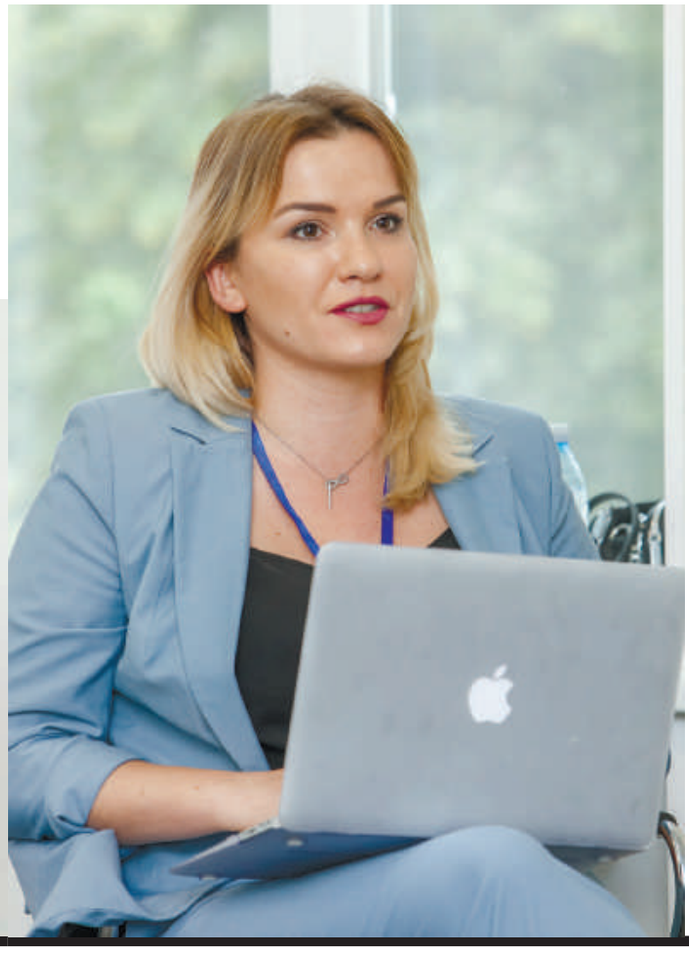

Перелік публічних реєстрів
ФАКТ
FLA

ФАКТ

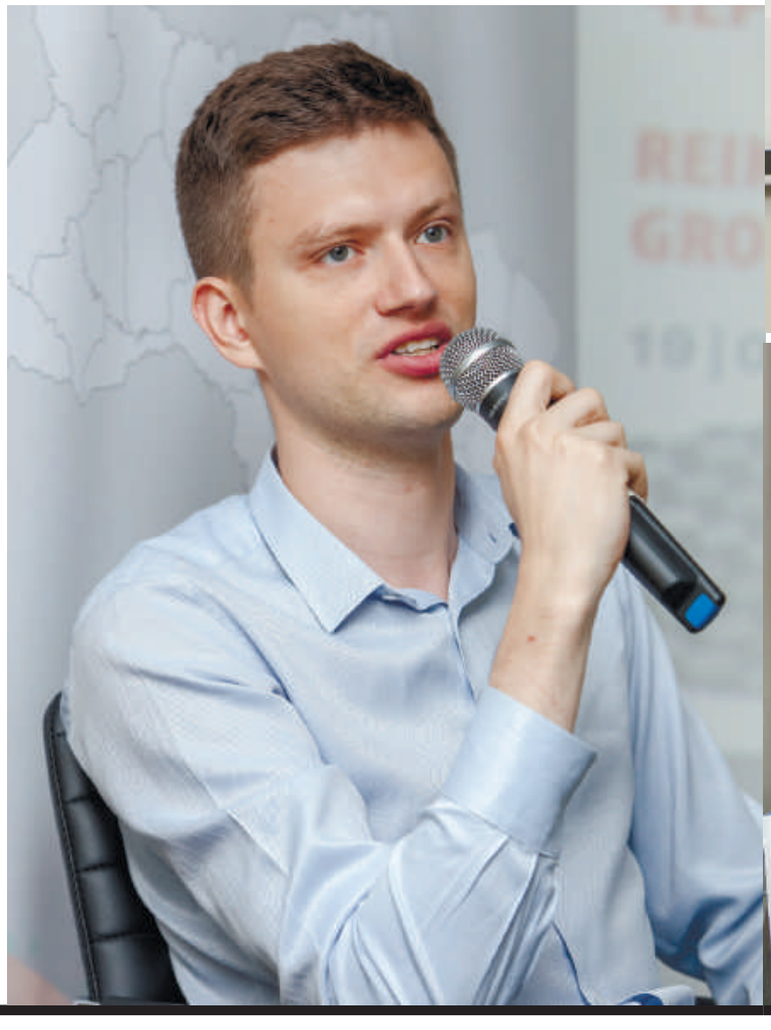

FLA
FEMIDA LEGAL ASSOCIATION
ДОСВІД, ЯКОМУ МОЖНА ДОВІРЯТИ
www.femida-zakon.com.ua

FEMIDA
LEGAL
ASSOCIATION

ДОСВІД, ЯКОМУ МОЖНА ДОВІРЯТИ

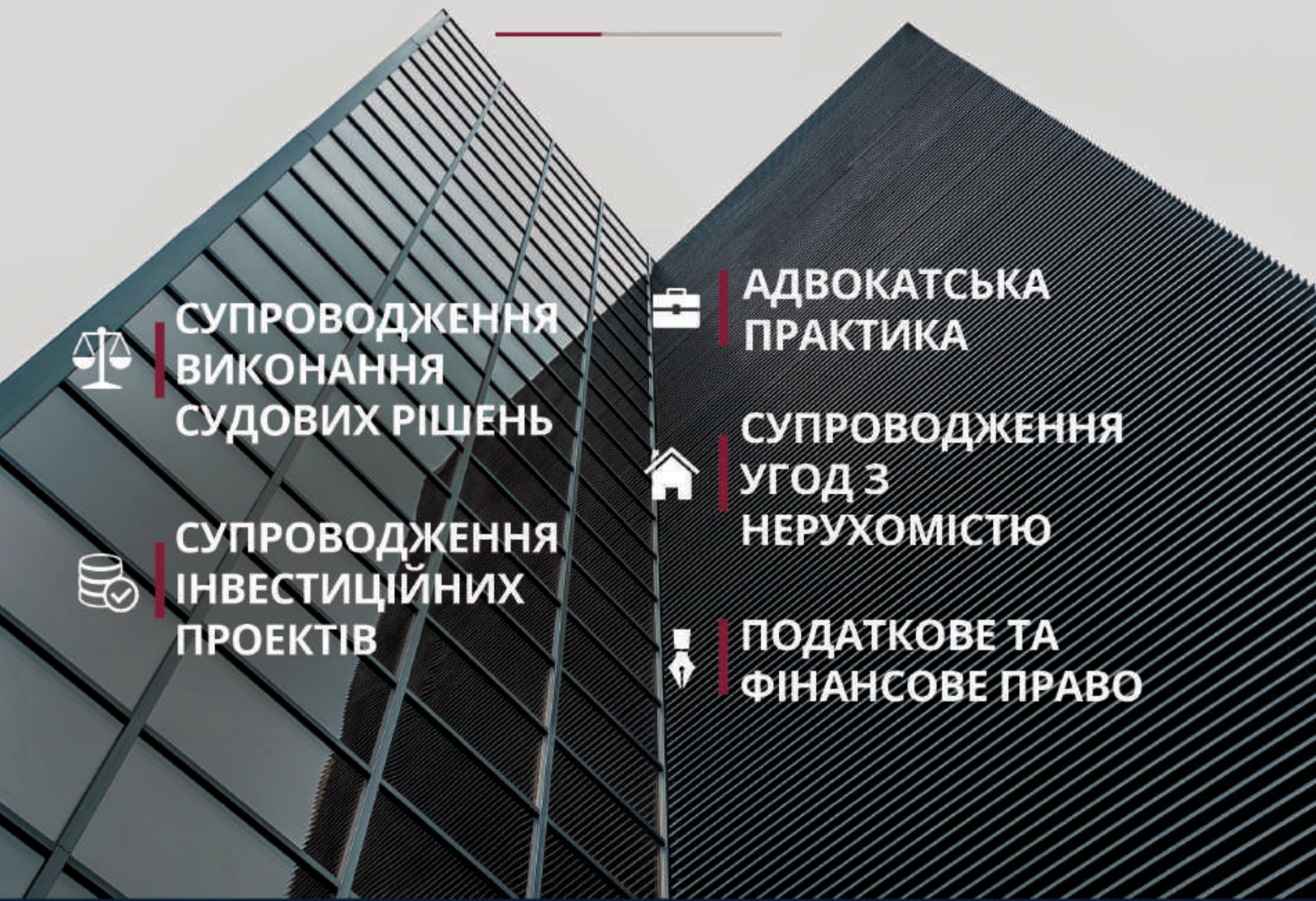

- СУПРОВОДЖЕННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ
- СУПРОВОДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ
- АДВОКАТСЬКА ПРАКТИКА
- СУПРОВОДЖЕННЯ УГОД З НЕРУХОМІСТЮ
- ПОДАТКОВЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

www.femida-zakon.com.ua

(044) 568-00-77

(044) 360-61-71

femida_legal_association

femida legal association